

Politike finansiranja sistema inkluzivnog obrazovanja

Konačni sažeti izveštaj

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

POLITIKE FINANSIRANJA SISTEMA INKLUZIVNOG OBRAZOVANJA

Konačni sažeti izveštaj

Evropska agencija za posebne potrebe i inkluzivno obrazovanje (Agencija) je nezavisna i samoupravna organizacija. Agenciju sufinansiraju ministarstva obrazovanja njenih država članica i Evropska komisija putem bespovratnih sredstava za poslovanje u okviru programa Erasmus+ programa za obrazovanje Evropske unije (EU) (2014–2020).

Podrška Evropske komisije za pripremu ove publikacije ne predstavlja potvrdu sadržaja koji odražava stanovišta njegovih autora, i zbog toga se Komisija ne može smatrati odgovornom za bilo koju upotrebu ovde sadržanih informacija.

Stanovišta koja je u ovom dokumentu iznela neka osoba ne predstavljaju nužno službena stanovišta Agencije, njenih država članica ili Komisije.

Urednici: Edda Óskarsdóttir, Amanda Watkins i Serge Ebersold

Izvodi iz dokumenta su dopušteni pod uslovom da postoji jasno upućivanje na izvor. Upućivanje na ovaj dokument treba da glasi kako sledi: Evropska agencija za posebne potrebe i inkluzivno obrazovanje, 2018. *Politike finansiranja sistema inkluzivnog obrazovanja: Konačni sažeti izveštaj*. (E. Óskarsdóttir, A. Watkins i S. Ebersold, ured.). Odense, Danska

U cilju veće pristupačnosti, ovaj izveštaj je dostupan na 25 jezika i u pristupačnom elektronskom formatu na veb-sajtu Agencije: www.european-agency.org

Ovo je prevod originalnog teksta na engleskom jeziku. U slučaju nedoumice o tačnosti informacija u prevodu, pogledajte originalni engleski tekst.

ISBN: 978-87-7110-801-9 (elektronski)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2018

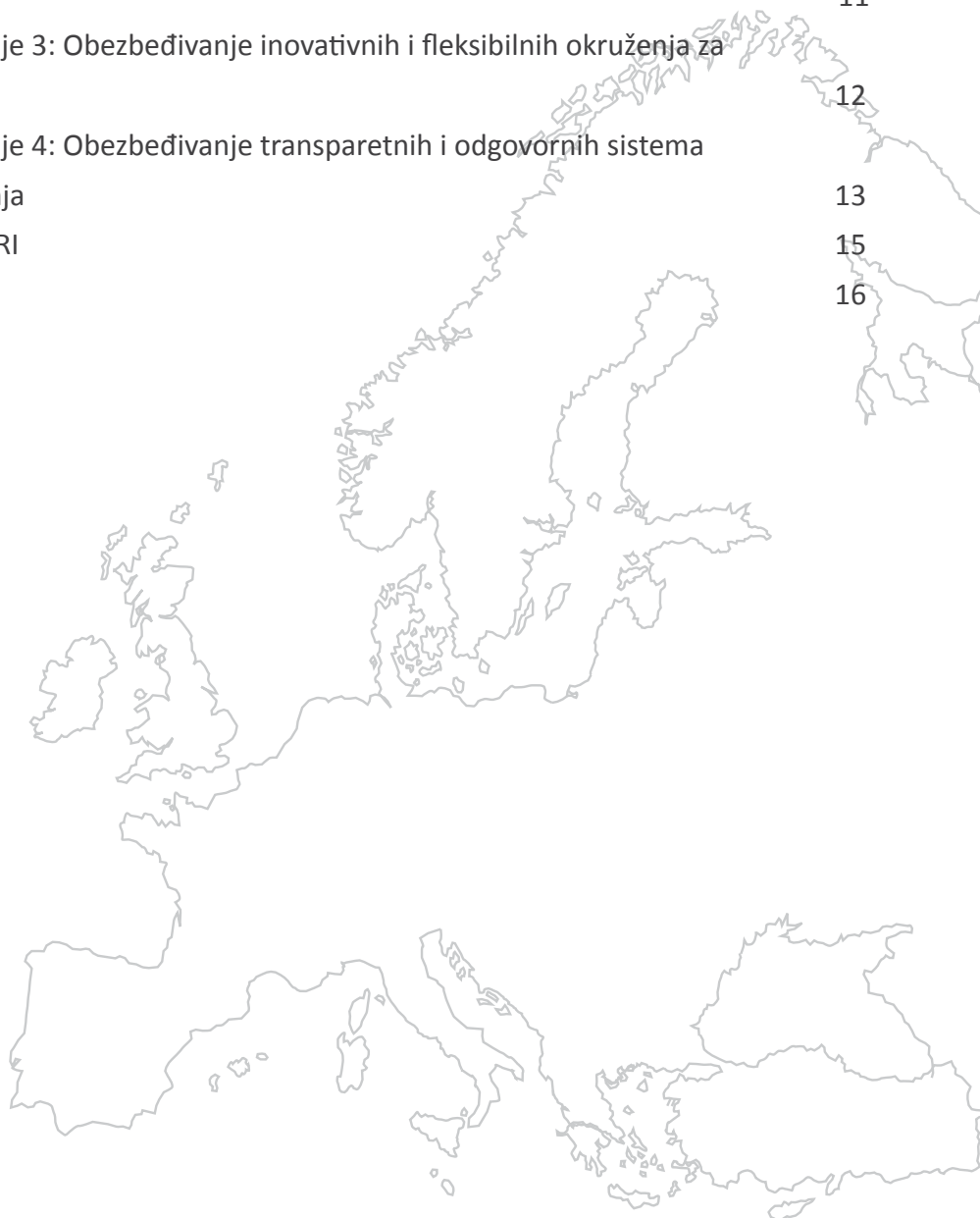
Sekretarijat
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Kancelarija u Briselu
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tel: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

SADRŽAJ

UVOD	5
Partnerski projekat	6
AKTIVNOSTI I METODOLOGIJA PROJEKTA	6
OKVIR PITANJA, FAKTORA I POKRETAČA POLITIKE	8
Međuserktorsko pitanje 1: Zagarantovana efikasna uključenost učenika u odgovarajuće obrazovne mogućnosti	10
Međuserktorsko pitanje 2: Promovisanje pristupa razvoja škole ka inkluzivnom obrazovanju	11
Međuserktorsko pitanje 3: Obezbeđivanje inovativnih i fleksibilnih okruženja za učenje	12
Međuserktorsko pitanje 4: Obezbeđivanje transparentnih i odgovornih sistema inkluzivnog obrazovanja	13
ZAKLJUČNI KOMENTARI	15
REFERENCE	16

UVOD

Preporuka Saveta o promovisanju zajedničkih vrednosti, inkluzivnog obrazovanja i evropske dimenzije podučavanja tvrdi da:

Obezbeđivanje efikasnog jednakog pristupa kvalitetnom inkluzivnom obrazovanju za sve učenike, uključujući one migrantskog porekla, one sa ugroženim socioekonomskim poreklom, one sa posebnim potrebama i one sa invaliditetima - u skladu sa Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom - je neophodno za ostvarivanje povezanih društava (Savet Evropske unije, 2018., s. 6).

Istraživanje pokazuje da su mehanizmi finansiranja od suštinske važnosti za određivanje tipa upisa u školu koji se nudi učenicima iz ugroženih grupa (OECD, 2012.). Sistem finansiranja igra ključnu ulogu u omogućavanju svim učenicima – uključujući one koji su marginalizovani zbog pola, religije, sposobnosti, seksualne orijentacije, socijalnog statusa ili etničnosti – pristup sistemu inkluzivnog obrazovanja na svim nivoima celoživotnog učenja (UNESCO, 2009.). Dok se zemlje suočavaju sa različitim izazovima u pogledu finansiranja da bi se podržalo inkluzivno obrazovanje, neophodno je osigurati da dostupni resursi – ljudski i ostali – budu upotrebljeni sa najboljim efektom (UNESCO, 2017.).

Preduslov projekta **Politika finansiranja sistema inkluzivnog obrazovanja** (FPIES) je da kreatoripolitike širom Evrope prepoznaju da su mehanizmi finansiranja glavna poluga u smanjenju nejednakosti u obrazovanju. Međutim, oni zahtevaju detaljnije informacije o uticaju mehanizama finansiranja na inkluzivno obrazovanje, koje se mogu koristiti za upravljanje razvojem njihove politike.

Projekat FPIES je odgovor na ovu utvrđenu potrebu za politikom. Projekat je aktivan od 2016.–2018. i temelji se na prethodnom projektu Evropske agencije za posebne potrebe i inkluzivno obrazovanje (Agencija): **Finansiranje inkluzivnog obrazovanja – Mapiranje sistema zemalja za inkluzivno obrazovanje** (Evropska agencija, 2016.). FPIES takođe finansira i Agencija i okvir Evropske komisije za **Erasmus+ Key Action 3 ‘Forward-Looking Cooperation Projects’ [Ključno delovanje 3 „Projekti prospektivne saradnje“]**. Ovaj kratak izveštaj prikazuje rezime projekta FPIES.

Partnerski projekat

Projekat se zasniva na direktnoj uzajamnoj saradnji osam partnera: Ministarstva obrazovanja **Holadne, Italije, Litvanije, Norveške, Portugalije i Slovenije**, Agencije i **Univerziteta Ramon Llull**. Univerzitet deluju kao spoljni ocenjivači projekta, sa fokusom na aktivnostima i ishodima projekta.

Projekat FPIES ima za cilj sistematično ispitivanje različitih pristupa ka finansiranju obrazovanja i identifikaciji efikasne politike finansiranja koji deluju ka smanjenju neusklađenosti u obrazovanju.

Početna tačka projekta FPIES je da se trenutni okviri za raspodelu resursa u svim zemljama zasnivaju na obrazovnim sistemima koji teže ka povećanju inkluzivnosti. Zemlje su razvile ove okvire za raspodelu resursa kako bi omogućile zainteresovanim stranama da efikasnije primene principe inkluzivnog obrazovanja.

Aktivnosti projekta posebno su fokusirane na ispitivanje sistema za raspodelu resursa u šest partnerskih zemalja.

AKTIVNOSTI I METODOLOGIJA PROJEKTA

Konceptualni okvir projekta FPIES (Evropska agencija, u štampi-a) temelji se na postojećem znanju istraživanja (pre svega Evropske agencije, 2016.). Uloga konceptualnog okvira je bila da vodi prikupljanje informacija o projektu i pruži okvir za analizu prikupljenih informacija.

Metodologija na kojoj se temelji prikupljanje informacija u projektu FPIES bila je pristup vršnjačkog učenja. Ona ima potencijal za olakšavanje samoocene i razmene iskustava da bi se podržao razvoj dugoročne politike i implementacija u zemljama učesnicama.

Glavne aktivnosti vršnjačkog učenja predstavljalo je šest studijskih poseta zemljama: jedna za svaku od partnerskih zemalja. Svaka studijska poseta zemlji obuhvatila je široku paletu relevantnih zainteresovanih strana od nivoa ministarstva, opštine i škole u zemlji domaćinu i posetilaca na nivou ministarstva iz tri od drugih pet partnerskih zemalja. Učesnici studijskih poseta zemljama uključili su se u seriju unapred dogovorenih aktivnosti i diskusija jer su temeljno ispitivali sistem finansiranja obrazovanja osoba sa posebnim potrebama i inkluzivnog obrazovanja svake zemlje. Cilj je bio da se identifikuju karakteristike, izazovi i mogućnosti u okviru trenutnog modela. Ove izmene politike na

nivou zemlje dale su izvore informacija na meta nivou koje su služile kao osnova za aktivnosti analize projekta. One su evidentirane kao što sledi:

- **Izveštaji po zemljama:** Izveštaji po zemljama identifikuju glavne snage i izazove u pogledu finansiranja, upravljanja i izgradnje kapaciteta koji čine temelj sistema zemlje za inkluzivno obrazovanje. Izveštaji po zemljama su pripremljeni pre studijskih poseta zemljama. Oni su završeni nakon obavljenih studijskih poseta zemljama, na osnovu informacija i diskusija vođenih tokom studijskih poseta zemljama.
- **Izveštaji o studijskim posetama zemljama:** Izveštaji o studijskim posetama zemljama dokumentuju glavne tačke diskusija i saznanja sa svake posete. Oni daju sažeti prikaz posete i sveobuhvatnu analizu diskusija.

Informacije o studijskim posetama zemljama i izveštaji su dostupni na partnerskim stranicama za **Holandiju, Italiju, Litvaniju, Norvešku, Portugaliju i Sloveniju**.

Sažeti izveštaj za projekat FPIES (Evropska agencija, 2018.) spaja sve zaključke koji proističu iz svih aktivnosti projekta, izveštaj zemlje, studijske posete zemljama i izveštaje o studijskim posetama zemljama. On ističe pitanja u vezi zaključaka, faktore i važne podsticaje za smanjenje nejednakosti u obrazovanju putem efikasnih i isplativih mehanizama i mehanizama ravnopravnog finansiranja.

Na osnovu zaključaka projekta prikazanih u Sažetom izveštaju, glavni rezultat projekta FPIES je *Okvir smernica politike* (Evropska agencija, u štampi-b).

Predviđena ciljna publika i potencijalni korisnici ovog *Okvira smernica politike* su kreatori politike odnosno donosioci odluka za inkluzivno obrazovanje koji rade na različitim nivoima sistema - nacionalnom, regionalnom i lokalnom. *Okvir smernica politike* obuhvata:

- pregled **elemenata politike** koji čine osnovu sveobuhvatne politike za finansiranje sistema inkluzivnog obrazovanja;
- prikaz **okvira politike**, koji ističe politiku međusektorskih pitanja, kao i ciljeve politike i svrhe koje čine sveobuhvatnu politiku finansiranja za sisteme inkluzivnog obrazovanja (sažeto prikazano u sledećem odeljku);
- **alatka za samoocenu** koja se zasniva na predloženom okviru. On je razvijen da bi pomogao kreatorima politike u razmišljanju i diskutovanju o politikama finansiranja za inkluzivno obrazovanje.

Sveukupna namera koja stoji iza ovog *Okvira smernica politike* finansiranja je da se podrže buduće diskusije između kreatora politike koji deluju na nacionalnim, regionalnim i lokalnim nivoima u zemljama u vezi politika finansiranja sistema inkluzivnog obrazovanja. Svi članovi Agencije shvataju da su te diskusije od ključnog značaja za unapređenje implementacije, odgovornosti i upravljanja u pogledu ovih sistema.

OKVIR PITANJA, FAKTORA I POKRETAČA POLITIKE

Unutar sveobuhvatnog okvira politike finansiranja sistema inkluzivnog obrazovanja, finansiranje ne sme da se shvati kao cilj sam po sebi. Umesto toga, to je alat za promovisanje i osiguranje sistema inkluzivnog obrazovanja koji pružaju mogućnosti kvalitetnog obrazovanja za sve učenike.

Zaključci projekta FPIES povezuju mehanizme finansiranja sistema inkluzivnog obrazovanja sa važnim podsticajima koji podržavaju implementaciju efikasnih i isplativih politika inkluzivnog obrazovanja. Politike inkluzivnog obrazovanja zemalja su ugrađene u sisteme sa više nivoa i više zainteresovanih strana za inkluzivno obrazovanje, čime je obuhvaćeno pružanje redovnog i stručnog obrazovanja. Ovi sistemi obuhvataju mehanizme među ministarstvima i među sektorima i obuhvataju neobrazovne aspekte koji utiču na pristup učenika visokokvalitetnom inkluzivnom obrazovanju. Stoga, efikasnost i isplativost mehanizama finansiranja zavisi od osnovnih podsticaja za raspodelu uložених sredstava i resursa u integrisani okvir međuinstitucionalne uzajamne saradnje i koordinisanog pružanja (Evropska agencija, 2016.; 2018.).

Ove osnovne teme povezuju mehanizme finansiranja sistema inkluzivnog obrazovanja sa četiri međusektorska pitanja. Ova **pitanja** čine okvir kvaliteta inkluzivnog obrazovanja i njegove isplativosti kao važne teme ili dimenzije politike koje treba uzeti u obzir prilikom implementacije politika efikasnog visokokvalitetnog i isplativog inkluzivnog obrazovanja.

Ova pitanja su povezana sa velikim brojem kritičnih **faktora** raspodele resursa koji određuju ravnopravno, efikasno i isplativo inkluzivno obrazovanje. Ovi faktori su, za uzvrat, povezani sa ključnim **pokretačima** finansiranja koji se smatraju osnovnim za implementaciju politika efikasnog finansiranja (Evropska agencija, 2018.). Zajedno, pitanja, faktori i pokretači čine indikativan okvir za pružanje finansiranja i resursa neophodnih za sisteme inkluzivnog obrazovanja.

Međuserktorsko pitanje 1: Zagarantovana efikasna uključenost učenika u odgovarajuće obrazovne mogućnosti

Isključujuće strategije koje negiraju pravo učenicima na obrazovanje i inkluzivno obrazovanje, i/ili nepotrebno etiketiraju učenike da im je potrebna zvanična odluka za posebne obrazovne potrebe, treba da budu sprečene. Glavna poruka na kojoj se temelji ovo pitanje je potreba za strategijama finansiranja koje vode ka obrazovnoj inkluziji, ne isključenosti.

Kritični faktori raspodele resursa i međukonekcionni ključni pokretači iza ovog pitanja su:

Glavni kritični faktori raspodele resursa	Ključni pokretači
Politička posvećenost pravu na obrazovanje za sve učenike	<ul style="list-style-type: none">• Finansijska posvećenost ka inkluzivnom obrazovanju• Posvećenost izvrsnosti za sve• Ulaganje u razvoj raznih mera podrške za učenike
Ugradnja inkluzivnog obrazovanja u lokalni sadržaj u okviru pristupa zasnovanog na zajednici	<ul style="list-style-type: none">• Ugradnja inkluzivnog obrazovanja kao ključnog zadatka i oblasti odgovornosti na svim nivoima donošenja odluka• Promovisanje društvene odgovornosti škole ka inkluzivnom obrazovanju
Promovisanje pristupa ka razvoju škole	<ul style="list-style-type: none">• Osiguranje održive ravnoteže između pristupa finansiranja cele škole (delatnost institucije) i pristupa finansiranja na osnovu potreba (iskazane i merljive potrebe)• Mehanizmi raspodele resursa koji podstiču razvoj zajednica za inkluzivno učenje

Međuserktorsko pitanje 2: Promovisanje pristupa razvoja škole ka inkluzivnom obrazovanju

Mehanizmi finansiranja koji deluju kao prepreka za inkluzivno obrazovanje moraju biti izbegnuti. Fleksibilni sistemi finansiranja moraju da se pobrinu za pristup razvoja škole koji izgrađuje obrazovne zajednice putem razvoja inovativnih i fleksibilnih oblika predavanja koji kombinuju performanse i pravednost. Glavna poruka koja čini temelj ovog pitanja je podrška školskih timova da preuzmu odgovornost za ispunjavanje potreba svih učenika.

Kritični faktori raspodele resursa i međukonekcioni ključni pokretači iza ovog pitanja su:

Glavni kritični faktori raspodele resursa	Ključni pokretači
Pružanje podsticaja okruženju za učenje koje pruža podršku	<ul style="list-style-type: none">• Finansijska podrška za škole i učenike izložene riziku od podbacivanja• Mehanizmi raspodele resursa koji podstiču mreže za učenje
Promovisanje autonomije škole	<ul style="list-style-type: none">• Fleksibilno korišćenje javnog finansiranja• Organizaciona fleksibilnost
Ugradnja inkluzivnog obrazovanja u mehanizme osiguranja kvaliteta za podršku na nivou škole	<ul style="list-style-type: none">• Podrška za podeljeno liderstvo• Odgovarajuća kombinacija sredstava za inovativno okruženje za učenje koje pruža podršku

Međuserktorsko pitanje 3: Obezbeđivanje inovativnih i fleksibilnih okruženja za učenje

Nedelotvorni mehanizmi finansiranja deluju kao podrška za segregaciju i isključenost kada se podučavanje i podrška u sredini redovnog obrazovanja smatra neodgovarajućom da ispuni potrebe učenika. To može dovesti do toga da zainteresovane strane smatraju da ta posebna sredina (tj. zasebne škole i razredi) pruža bolju obrazovnu podršku nekim učenicima. Glavna poruka koja je osnova ovog pitanja je da su efikasni mehanizmi finansiranja podsticaj za inkluzivno obrazovanje kada promovišu mehanizme izgradnje kapaciteta koji osnažuju zainteresovane strane da razviju inovativna i fleksibilna okruženja redovnog obrazovanja za učenje za sve učenike.

Kritični faktori raspodele resursa i međukonekcioni ključni pokretači iza ovog pitanja su:

Glavni kritični faktori raspodele resursa	Ključni pokretači
Omogućavanje strategija izgradnje kapaciteta	<ul style="list-style-type: none">• Osnaživanje lokalnih zajednica, škola ili učenika
Omogućavanje specijalne sredine da deluje kao resurs za sredinu redovnog obrazovanja	<ul style="list-style-type: none">• Podsticaji za specijalne sredine da deluju kao resursni centri• Ugradnja pitanja inkluzivnog obrazovanja pre i tokom obuke/obrazovanje stručnjaka koji rade u specijalnim sredinama
Ugradnja inkluzivnog obrazovanja u profesionalni razvoj	<ul style="list-style-type: none">• Ugradnja inkluzivnog obrazovanja u mogućnosti obučavanja vaspitača/nastavnika/obrazovanje• Promovisanje mogućnosti liderstva u razvojnim inkluzivnim školama• Uključivanje roditelja u mogućnosti obuke/razvoja

Međuserktorsko pitanje 4: Obezbeđivanje transparentnih i odgovornih sistema inkluzivnog obrazovanja

Mehanizmi raspodele resursa koji promovišu etiketiranje učenika, umesto identifikovanja oblasti za razvoj u okviru podrške i pružanja obrazovanja, su neisplativi na duže vreme, a takođe su i nepravedni. Nedelotvorna međusektorska saradnja (tj. sa službama zdravstvene i socijalne zaštite) može da dovede do dupliranja usluga i nejednakih pristupa. Glavna poruka koja je osnova ovog pitanja je da sistemi finansiranja i raspodele resursa koji uravnotežuju pitanja efikasnosti, delotvornosti i pravednosti su jasno povezani sa regulatornim okvirima koji su fokusirani na celokupno upravljanje sistemom, odgovornost i usavršavanje.

Kritični faktori raspodele resursa i međukonekcioni ključni pokretači iza ovog pitanja su:

Glavni kritični faktori raspodele resursa	Ključni pokretači
Strategije upravljanja mrežom koje promovišu integrisane sisteme za inkluzivno obrazovanje	<ul style="list-style-type: none">• Primena upravljanja u školske i lokalne mreže, u međudisciplinarni i međuministarski okvir
Prebacivanje sa mehanizama proceduralne kontrole na odgovorne sisteme za inkluzivno obrazovanje	<ul style="list-style-type: none">• Povezivanje finansiranja sa planiranjem resursa na osnovu dokaza• Razvoj mehanizama monitoringa koji prelaze administrativnu usaglašenost• Mapiranje podataka finansiranja u odnosu na ciljeve inkluzivnog obrazovanja• Ugradnja inkluzivnog obrazovanja u mehanizme izveštavanja i širenja
Ugradnja politika inkluzivnog obrazovanja u sistem osiguranja kvaliteta	<ul style="list-style-type: none">• Razvoj postojećih procedura procene razmatranjem pitanja inkluzivnog obrazovanja kao ključnim pokretačima za sistem osiguranja kvaliteta• Razvoj jasnog okvira osiguranja kvaliteta inkluzivnog obrazovanja

ZAKLJUČNI KOMENTARI

Zaključci do kojih se došlo na osnovu projekta Finansiranje inkluzivnog obrazovanja i svih aktivnosti projekta FPIES (Evropska agencija, 2016.; 2018.) pokazuju da ne postoji nijedan idealan način za finansiranje inkluzivnog obrazovanja. Zaista, kako *Komunikacija od Komisije ka Evropskom parlamentu, Savetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona* ističe:

Ne postoji ... nijedna garancija da će uvećano javno trošenje dati automatski bolje rezultate. Zapravo, upoređujući rezultate PISA [Program za međunarodnu procenu đaka] i nivo javnog trošenja na predškolsko i školsko obrazovanje otkriva velike razlike u tome koliko su države članice efikasne u korišćenju svojih resursa. Ovaj dokaz ukazuje na suštinski značaj povećanja efikasnosti tj. na najbolje moguće korišćenje ograničenih resursa da bi se osigurao kvalitet, pravednost i performanse (Evropska komisija, 2016., s. 3).

Politike inkluzivnog obrazovanja zemalja su ugrađene u sisteme sa više nivoa i više zainteresovanih strana za inkluzivno obrazovanje, čime je obuhvaćeno pružanje redovnog i stručnog obrazovanja. U svom trenutnom obliku, ovi sistemi za inkluzivno obrazovanje su daleko složeniji od sistema opšteg obrazovanja. Oni čine okvir putovanjima na koje zemlje kreću ka inkluzivnom obrazovanju.

Kao što je predložio Savet Evropske unije (2017.), pokrivanje svih aspekata obrazovanja od celoživotne perspektive zahteva uključenost međuministarskih i međusektorskih pitanja. To takođe zahteva inkluziju neobrazovnih aspekata koji utiču na pristup učenika visokokvalitetnom inkluzivnom obrazovanju (ibid.).

Na kraju, zaključci proistekli iz svih aktivnosti projekta FPIES povezuju sisteme efikasnog i isplativog inkluzivnog obrazovanja sa četiri međusektorska pitanja. Ova međusektorska pitanja, podržana svrhama politike i ciljevima politike, su glavni faktori olakšavanja, sa temeljem razvoja efikasnih i isplativih sistema inkluzivnog obrazovanja, što može da smanji nejednakost u obrazovanju.

REFERENCE

Evropska agencija za posebne potrebe i inkluzivno obrazovanje, 2016. *Financing of Inclusive Education: Mapping Country Systems for Inclusive Education [Finansiranje inkluzivnog obrazovanja: Mapiranje sistema zemalja za inkluzivno obrazovanje]*. (S. Ebersold, ured.). Odense, Danska. www.european-agency.org/resources/publications/financing-inclusive-education-mapping-country-systems-inclusive-education (zadnji pristup oktobra 2018.)

Evropska agencija za posebne potrebe i inkluzivno obrazovanje, 2018. *Financing Policies for Inclusive Education Systems: Resourcing Levers to Reduce Disparity in Education [Politike finansiranja sistema inkluzivnog obrazovanja: Faktori raspodela resursa za smanjenje nejednakosti u obrazovanju]*. (S. Ebersold, E. Óskarsdóttir i A. Watkins, ured.). Odense, Danska. www.european-agency.org/resources/publications/fpies-synthesis-report (zadnji pristup oktobra 2018.)

Evropska agencija za posebne potrebe i inkluzivno obrazovanje, u štampi-a. *Financing Policies for Inclusive Education Systems: Project Conceptual Framework [Politike finansiranja sistema inkluzivnog obrazovanja: Konceptualni okvir projekta]*. (E. Óskarsdóttir, A. Watkins i S. Ebersold, ured.). Odense, Danska

Evropska agencija za posebne potrebe i inkluzivno obrazovanje, u štampi-b. *Financing Policies for Inclusive Education Systems: Policy Guidance Framework [Politike finansiranja sistema inkluzivnog obrazovanja: Okvir smernica politike]*. (A. Watkins, E. Óskarsdóttir i S. Ebersold, ured.). Odense, Danska

Evropska komisija, 2016. *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Improving and Modernising Education [Komunikacija od Komisije ka Evropskom parlamentu, Savetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona: Unapređenje i modernizacija obrazovanja]*. COM/2016/0941 final. Brisel: Evropska komisija. eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2016:941:FIN (zadnji pristup oktobra 2018.)

OECD, 2012. *Equity and Quality in Education: Supporting Disadvantaged Students and Schools [Pravednost i kvalitet u obrazovanju: Podrška ugroženih studenata i škola]*. Pariz: OECD Publishing

Savet Evropske unije, 2017. *Conclusions of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council, on Inclusion in Diversity to achieve a High Quality Education For All [Zaključci Saveta i predstavnika vlada država članica, koji su se sastali u okviru Saveta, o inkluziji u različitosti kako bi se postiglo kvalitetno obrazovanje za sve]*. (2017/C 62/02). eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2017.062.01.0003.01.ENG&toc=OJ:C:2017:062:FULL (zadnji pristup oktobra 2018.)

Savet Evropske unije, 2018. *Council Recommendation of 22 May 2018 on promoting common values, inclusive education, and the European dimension of teaching [Preporuka Saveta od 22. maja 2018. o promovisanju zajedničkih vrednosti, inkluzivnog obrazovanja i evropske dimenzije podučavanja]*. (2018/C 195/01). Brisel: Savet Evropske unije. eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018H0607%2801%29 (zadnji pristup oktobra 2018.)

UNESCO, 2009. *Policy Guidelines on Inclusion in Education [Smernice politike za inkluziji u obrazovanje]*. Pariz: UNESCO

UNESCO, 2017. *A Guide for Ensuring Inclusion and Equity in Education [Vodič za osiguranje inkluzije i pravednosti u obrazovanju]*. Pariz: UNESCO

Sekretarijat:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Kancelarija u Briselu:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tel: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org